

2000-luvun muisteluteksti

Perhe- ja pariterapialehden 40-vuotisjuhliin

Iloinen tervehdys vuosituhannen alkupuolelta!

Anne Pirttimaa

anne.pirttimaa@ovph.fi

Tuntuipa mukavalta palata parinkymmenen vuoden takaisiin tunnelmiin ja aatoksiin! Tällöin perheterapiakoulutukseen hakeutumiseni syy liittyi tiiviisti julkaisemiini artikkeleihin. Olin työskennellyt seitsemisen vuotta psykologina lasten ja nuorten psykiatrialla ja työtapamme oli kyllä perhekeskeinen eli työparini tapasi vanhempia ja minä lasta, ja kokoonnuimme myös yhteisiin perhetapaamisiin – mutta siinäpä olikin se suurin haaste! Lapsen terapiakäynneillä oli itsestään selvää lähteä leikillisin ja toiminnallisoin tavoin työstämään asioita, mutta miten saada lapsi yhteisissä tapaamisissa aidosti mukaan keskusteluun, kun – ehkä hieman kärjistäen – jo vartin jälkeen lapsi alkoi vilkuilla ympärilleen, haukotella ja kysellä, ”eikö me jo kohta lähdetä.” Keskustelu ja asioiden pohtiminen yhdessä ei selvästikään ollut lasten juttu, joten tarvittiin jotain innostavampaa houkuttelemaan lasta osallistumaan yhteiseen työskentelyyn. Hyvin selvää oli, että tämä edellyttäisi meidän aikuisten laskeutumista lapsen tasalle näkemään ja kokemaan asioita lapsen maailmasta käsin.

Niinpä hakeuduin perheterapiakoulutukseen, jonka toivoin tarjoavan tähän työskentelymalleja. Kouluttajamme Jukka ja Kalle painottivat moneen kertaan meidän koulutuksemme sisältäneen erityisen paljon lapset huomioivia työskentelymalleja, mutta minun näkökulmastani jotain jäi vielä puuttumaan ja sen vuoksi oli selvää, että paneutuisin lopputyössäni tähän aiheeseen. Alkuun halusin kuitenkin selvittää, onko ylipäätään tarpeen pyrkiä yhdistämään lapsen ja aikuisen maailmaa vai pitäisikö tyytyä siihen, että aikuisten kesken pohditaan keinoja perheen haasteisiin ja pyritään näin vanhempien kautta tavoittamaan myös lapsi.

Aiheesta löytyi yllättävän paljon tietoa ja päädyin toteamaan, että lapsen ajattelutavan erilaisuuden hyväksyminen ja huomioiminen niin kehitysteoreettisen näkökulman kuin lapseustutkimuksen tuoman uudemman tiedon valossa sekä aikuisen ymmärryksen

vajavaisuuden mielessä pitäminen auttavat jo pitkälle lapsen maailmaan kurkistamisessa. Tältä pohjalta perheterapiassa on mahdollista ja suositeltavaakin yhdistää lapsen ja aikuisen maailmaa niin, että kumpikin voi kokea sekä osallistumisen että hyötymisen tunnetta. Siispä lähdin kartoittamaan myös itse pääasiaa eli sitä, millaisin välinein ja työtavoin tämä mahdollistuisi.

Suureksi ilokseni maailmalta löytyi lukuisia perheiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia, jotka olivat painiskelleet samojen kysymysten parissa. Huomasin, että luovuutta on mahdollista hyödyntää monin tavoin jo kielenkäytössä ja toiminnallisia työtapoja niin perheen ja ongelman kartoittamisessa kuin ajatusten ja tunteiden ilmaisemisen apukeinona. Monin tavoin onnistuu myös lapsen ja perheen ongelmatarinoiden muuttaminen selviytymistarinoiksi. Niinpä lopputyöni ”Perheterapiaa lapsen mielellä ja kielellä” paisui kuin pullataikina.

Olin todella iloisesti yllättynyt, kun kouluttajamme ehdottivat yhteydenottoa Perheterapia-lehteen artikkelin julkaisemiseksi ja kun kaiken lisäksi lehdestä ehdotettiin tekstin jakamista kahteen artikkeliin. Tämän vuoksi oli tarpeen luoda kummallekin osalle oma otsikkonsa ja päädyin nimeämään alkuosan ”*Lapsen mieli ja kieli perheterapiassa – lapsen ja aikuisen maailman kohtaamisesta*”. Se julkaistiin vuoden 2006 kolmannessa numerossa. Harmittavan erehdyksen vuoksi sama otsikko tuli vahingossa toiseenkin artikkeliin neljännessä numerossa, mitä korjattiin myöhemmin kutsuen näitä osaksi 1 ja 2. Mutta nyt kun artikkelit julkaistaan uudelleen, on minulle luvattu toiseenkin se oikea otsikko eli ”*Perheterapiaa lapsen mielellä ja kielellä*”.

Aihe taisi olla aikanaan hyvinkin ajankohtainen, koska tämän myötä kävin pitkään kouluttamassa ympäri maakuntaa toiminnallisista työskentelytavoista perheiden kanssa. Samat asiat toki pätevät muussakin lasten ja vanhempien kanssa työskentelyssä kuin vain perheterapiassa eli koulutin niin psykiatrian ja muun terveydenhuollon kuin sosiaalipuolen työntekijöitä. Näyttääpä aihe olevan edelleen ajankohtainen, kun vielä viime vuonna minua pyydettiin puhumaan tästä Pohjanmaan alueellisille lapsi- ja perhepalvelupäiville. Ja toki onkin niin, että yhtä lailla nykyäänkin aikuiselle on haasteellista tavoittaa lapsen maailmaa ja ajattelutapaa, mikä vaatii lapselle luontaisempien keinojen kuin vain puhumisen käyttämistä.

Lapsen maailman tavoittaminen saattaa olla vaikeampaakin kuin aikaisemmin, kun lisäksi kilpaillaan lasten – ja miksei aikuistenkin – huomiosta monenlaisen ruutuajan kanssa. Ensin on saatava lapsi irti laitteista ja sen jälkeen vielä kiinnostumaan yhteisestä työskentelystä. Olisikohan jatkossa tarpeen miettiä myös tietokoneiden, laitteiden ja pelimaailman hyödyntämistä perheterapiassa, jotta lapsen saa aidosti osallistumaan? Toisaalta nykyaikana juuri mediankäytön lisääntymisen myötä todellinen vuorovaikutus ihmisten välillä on vähentynyt, minkä vuoksi vuorovaikutusmallien antaminen ja vuorovaikutuksen

käytännönläheinen harjoittelemisen ihmissuhteissa tulee jatkossakin olemaan tärkeä painopiste perheterapeuttisessa työskentelyssä.

Ajattelen edelleen lapsen kielen ja mielen yhdistämisen toisiinsa sekä aikuisen ajattelu- ja toimintatapaan olevan hyödyllisin tapa perheterapiassa työstää ongelmia perheen kanssa. Lapsen maailman kohtaaminen tarkoittaa edelleen leikkillisyyden ja toiminnallisuuden hyödyntämistä ja lopetankin puheenvuoroni toisen artikkelini tavoin Eliana Gilin tasan 30 vuotta sitten julkaisemaan tärkeään, ja vieläkin todella ajankohtaiseen oivallukseen: ”Muista, että useimmat terapiaan hakeutuvat perheet ovat menettäneet kykyään nauraa, nauttia toisistaan ja vapaasti ilmaista salaisia halujaan ja toiveitaan. Leikkiminen luo mahdollisuuden tämänkaltaiseen kontaktiin, joka väistämättä johtaa lisääntyviin emotionaalisen läheisyyden tunteisiin, avoimempaan kommunikaatioon ja parempaan vuorovaikutukseen.”

Alkuperäisiin artikkeleihin viittaaminen:

Pirttimaa, A. (2006). Lapsen mieli ja kieli perheterapiassa – lapsen ja aikuisen maailman kohtaamisessa. *Perheterapia*, 3, 6–17.

Pirttimaa, A. (2006). Perheterapiaa lapsen mielellä ja kielellä. *Perheterapia*, 4, 18–30.